

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆՑ ԱՄԵՆ 10
ՄԻՋԱԿ ՏԱՌԵՐԻ ՎՃԱՐՆ Է 1
ԿՈՊԵԿ
ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆՑԵՐԸ ԲՆԵՐՈՒՆԱԿԱՆ
ԵՆ ՀԱՅԵՐԵՆ ԵՆ ՕՏԱՐ ԼԵՅՈՒՆԵՐՈՂ

ՄԵՂՈՒ

ՀԱՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ Է ՇԱՐՈՐԸ
ԵՐԿՐԻ ԱՆՎԱՐՈՒ
ՉՈՐԵՔԵԱՐԹԻ Ե ՇԱՐՈՐԸ ՕՐԵՐԸ
ՏԱՐԵԱՆ ԳԻՆԵՆ Է 8 ՈՒ
ՕՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ԳԻՆԵՆ ԵՆ ՈՐԿԱՆՈՒ
ԵՆ ՔԵԺ. ԴԱՅԵԹԻ «ՄԵԼԱ ԱՐՄԵՆԻ»

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

ՆԵՐԿԱՅ 1879 ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ

ՄԵՂՈՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

ՔԱՂԱՔԱՆԱՆ ԱՋԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԼԵՐԳԻՐԸ

Կը հրատարակի նոյն ուղղութեամբ և պրոգրամայով

ՇԱՐԱՐՆ ԵՐԿՐԻ ԱՆՎԱՐՈՒ

ԹԷ ԹԵՂԻԶԻ ԵՆ ԹԷ ՕՏԱՐ ՔԱՂԱՔԱՆԱՆԻՆ ԵՆ ԳԻՆԵՆԻՆ: ՏԱՐԵԱՆ
ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ Է Տ ՈՒՆԵՐԸ

Թիֆլիսում ստորագրվել ցանկացող կարող են դիմել. 1) ԽՄԲԱՎԱՏՈՒՆ, որ
գտնվում է Ս. Վարդանանի տանը, հեռագրական կայարանին կից. 2) պ. Զարա-
րիա Գրիգորյանի ԳՐԱՎԱՃԱՐԱՆՈՑՈՒՄ, Միկայիլովսկի կամուրջի մոտ պ. Զու-
բովի տանը, Լոնդոն հիւրանոցի տակ. 3) պ. Համբ. Լեւոնյանցի ԿՐԻՍՏԻ
ԽԱՆՈՒԹՈՒՄ, Գրիգորյանի փողոցի վերայ, Արծրունու գոյություն ունեցող և 4) ԵՂ-
բարց Արզումանի ՄԱԳԱՋԻՆՈՒՄ Միկայիլովսկի կամուրջի վերայ:

Գտնարագրացող կարող են դիմել խմբագրատուն հետևեալ հասցեով՝

Въ редакцію Армянской газеты „МЦЕЛ АРМԵ-
НІԱ“ въ Тифлисе.

ԹԵՂԻՍ 17-ԻՆ ՅՈՒՆԻՍԻՐԻ

Մեղուի ներկայ համարում Մա-
սիսից արտատպում ենք խալիս
լրագրի յոգուածը Ասիական Տաճկա-

ԲԱՐԵԿԱՐԳՈՒԹԻՒՆ

ԱՍԻԱԿԱՆ ԳԱՆԱՌԱՑ ԹՈՒՐԳԻՈՑ

Սոյն մակագրով ֆորէնցայի Կոմիտէի
դիմումով լրագրին մէջ հետեւեալ կարեւոր
յոգուածը կը տեսնուի.

«Թուրքիա այսօր մեծ պարտաւարու-
թիւն մ'ունի. բարենորոգում, բարենո-
րոգում, բարենորոգում. ապա՛ թէ ոչ
Եւրոպայի մէջ տեղի ունեցած իրադ-
րութիւնը Ասիայի մէջ ալ տեղի կ'ունենան
և այն ժամանակ ամեն ճիշդ տպածման
կըլլայ. բարենորոգումն այսօր անհրա-
ժեշտ է:

1. Վասն զի կերելի թէ Թուրքիա ալ
այդ համոզումն ստացաւ.

2. Վասն զի այսպէս կը պարտաւարե-
ր Պէրսի զաշնադրին պայմաններէն մին.

3. Վասն զի, ինչպէս որ Լորտ Սալիս-
պլըրի Անգլիական խորհրդարանին մէջ
յայտնեց, Թուրքիայ արված այս պատե-
հաթիւնը վերջին կըլլայ ըլլալ.

4. Վասն զի Թուրքիա այժմ խնամա-
կալութեան մը ներքե կը զբաղուի, զոր
ինքն ստեղծեց յոճին 4-ին Անգլիայի
հետ կառած դաշնաւոր.

5. Վասն զի Եւրոպական պետութիւնը
պարբերական տեղեկագրիներ խնդրեցին
բարենորոգման համար ի գործ դրուելը
միջոցներուն նկատմամբ, յաւելով իսկ
թէ իրենք անոնց գործադրութեան պի-
տի հըսելն, և կարծես թէ կըսեն. «այժմ
եղաւ, եթէ չգործադրես»

«Այսօր Ասիական դաւաճաց բարենո-

տանում լինելը յեղափոխութեանց
մասին: Սոյն յոգուածը և ուրիշ
թարգմանութեամբ հրատարակած էր
և տեղւոյն Դո. ԲԵՐ. իրագրում:

Պարոն խալիս յոգուածագիրը
ցոյց է տալիս յեղափոխութեանց

բողոքը. Թուրքիայ համար կենսական է.
մինչև այսօր միայն Եւրոպական դաւա-
ճաց վրայ կը խոսուէր, և երբ Արեւ-
ելան Գրիգորյանց խօսքը կըլլար, միայն
Պուլղարը, Հերնէշը և Ռուսիայի
կ'իմացուէին. այժմ ոչ եւս թաց խնդիրն
այն է, թէ այդ բարենորոգումն ինչ ձևով
պիտի կատարուի:

«Ասիական Թուրքիա՛ ըստ Գաղաթ-
կան բաժանման կը պարտաւարի այսօր
17 կուսակալութիւնը (վիլայէթ) և 4 դա-
ւաճ (սանճազ), որք ուղղակի կ'ընդա-
կան վարչութիւնէն կ'առնուի ունին, չորս
գաւառներն են ձանթիկ, Խարբըրդ, Լի-
բանոն և Երեսապէտ:

«Այս կուսակալութիւններէն ու դա-
ւառներէն զատ կայ նաև Կ. Պոլսոյ
գաւառին Ասիական մասը: Այս քնդա-
ձակ երկիրն, որ երկուք ու կէս միլիոն
քառակուսի հազարամէթրէն առնել է,
այսինքն Գաղաթիկ հինգ պատկին և խա-
լիս ուղիւստիւն. ըստ աւելի ճիշդ հա-
շուար՝ հազիւ թէ տասն և չորս միլիոն
բնակիչ ունի:

(Հոս յոգուածը մանրամասն տեղեկու-
թիւններ կ'աւելցնէ իւրաքանչիւր գաւա-
ռի բնակչաց թուոյն վրայ, Սալիսպլըն և
ձերիտէի Արքեպիսկոպոսի աշխատանք
քաղելով և բազմաթիւ):

Վերջապէս քիչ մը ալ աւելի հաշուով
կ'ընենք տասնութ միլիոն հաշիւ՝ առ-
աւաւելն Ասիական Թուրքիայ բնակիչ-
ներն, որոց բարեկարգութիւնն հարկ և
դաճ է:

Չայս կատարելու համար Թուրքիայ դա-
շնադան ձանքանք կ'ընայ փարձել, բայց

անհրաժեշտութիւնն և թէ յեղա-
փոխութիւնը պէտք է ծառայէ յո-
գուած տարական քրիստոնէայ ազգե-
րի, որոնց մէջ առաջին տեղը ապիս
է Հայերին և Յոյներին: Նա ար-
դարութեամբ ապացուցանում է, որ
Ասիական Տաճկաստանի ազգերի ի մի
ձուլումն անհրաժեշտ է, մինչև ան-
գամ մի կրօն ունեցող մահմետական
ազգերն, որոնց մէջ առաջին տեղն
ունեն Օսմանցի թուրքերն քորը Ասի-
այի մեծին մասում և Արաբներն
Ասորացի երկրում ինչ կարող ձուլել
որովհետեւ նոքա լեզուով և բնա-
կան առանձնապատկերութեամբ բոլորովն
տարբեր են իրարից:

Մեր խօսքը պէտք է լինի Հայերի
մասին: Մերայիններէն ոմանք կարծու-
մ են, որ եթէ Ասիական Տաճկաստա-
նում լինեն բնիկներ յեղափոխու-
թիւնը, Տաճկահայերի վիճակն աւել-
ի կ'փառաբանուի, նոքա կ'ընդուն-
ան պարտաւար, որք մէջ, իրաւանց
հաւատարմութեամբ նոյն մէջ ձուլ-
վելով իսկ այլը կարծում են, որ
զեպի նոյնը կ'ընենք անգլիական հո-
վանաւորութիւնը որն որ իրեն թէ
կամենում է մի գործը մահմետական
տարր կազմել Ռուսաստանի սահմա-
նի վերայ:

մեր երկրուք միայն ինկատի կ'առնուի.

1. Զանազան տարրերն ի մի Օսմանեան
ազգութիւն ձուլել.

2. Օսմանեան կաշարութեան մէջ գրա-
նուած ազգու. դանազան տարրերն յար-
գել:

Բայց այս երկու կերպերը յնկել
առաջ պէտք է դիտուել թէ այդ
տարրերն որոնք են: Առաջ երեք մե-
ծամեծ ճիւղերու. կրնան բաժնուիլ. Մահ-
մետականք ամենն ալ մէկ աղբ չեն, թէ-
և պետութեան սկզբունքն ազգերն իրենց
կրօնընդմէջ պիտի է: Ասիայ մահմետա-
կանը հետեւեալ զիտաւոր տարրերն են
բաղկացեալ են.

1. Թուրք, որք փոքր Ասիայի մէջ կը
գտնուին և զիտաւորաբար Պուրապի
Այսնի, Կիլիկի, Գաննայի և Գաւաթ-
մանի գաւառաց մէջ կը բնակին, և են
ճշտաւ տիրող տարրը, բայց իրենց տի-
րուած երկրին բնիկները չեն: Իրենք ու-
րուած են այն Թուրքմէն հրապալաց, որք
ձինկիլ, Լէնկիլիմուրի և ուրիշ յարձա-
կողաց հետ կ'ան և մահմետական հա-
ւատքով բնիկներն ալ մաս մը իրենց
խառնելին, բայց փոխաբաշկ իրենք ալ
բնիկ ըլլալով, առաւել դանդաղ իրենց
նմանացոյցն և իրր կեդ, անհաստատ
մնացին իրենց տիրած հողին վրայ:

2. Բուրք, որ վանայ, Տիգրանակեր-
տի և Պաղատաւ գաւառաց մէջ կը գրա-
նուին և ըստ ոմանց՝ հին Մարաց աղ-

Իրօք Ս. Պատրիարք հօր միջնորդու-
թեան արդիւնքն է ի ձեռն Գեր. Խորէն
սրբազանի:

Մեր կարծիքով դարս երկուս
և իրանց վերայ անխառն բնառ-
ութեանց խօսքեր են և այնպիսի
անձանց, որոնք չեն բռնաւոր. թէ
ինչ կ'ընենք մի աղբ, որ պահպա-
նել է իւր մէջ ազգայնութեան յա-
տուկ գէթ մի ըմբի տարրերը:

Հայ ազգը Տաճկաստանի մէջ
պահպանել է իր ազգայնութեան
յատկութիւնները, բայց քաղաքա-
կան իրաւունքից: Սոցա համար նա
զոհած չէ իւր ազգային առանձին
յատկութիւնը յիշեցնելու շատ դա-
րերի. մի՞թէ, կարելի է երևակայել
որ Տաճկաստանի Հայը քաղաքակա-
նապէս Տաճիկներին հաւասար իրա-
ւունքներ տաւալով տաճիկաց, այդ
իրաւանց զոհէ իւր լիցուն, կրօնը,
ընտանեկան և հասարակական սովոր-
ութիւնները. որոնք նա դարաւոր
բռնութեանց ներքոյ էլ պահպանել
է: Ընդհակառակն իրաւանց հաւա-
սարութիւնը, որ նրան ապահովու-
թիւն կ'ընէ, աւելի կ'զարգացնէ
նորա մէջ ազգային առանձնապատ-
կութիւնը և անտարակապ Տաճկա-
ստանի Հայը, յեղափոխութեանց շը-
նորհի, աւելի Հայ կ'ընեն, քան
զարգանալէս էլ զարգանալով:
Տաճկաստանի մէջ եթէ Հայը կո-

րել է մինչև ցայժմ և ձուլվել հա-
ձիկ և քուրդ տարրերի մէջ, դա-
հետեւեալ է կ'ընէ բռնութեան, հա-
րատահարութեան և տախանայ:
Շատ հազարաւոր են այն զեպե-
րն, երբ Հայը տաճիկաց լինի մը-
տաւոր և բոլորովն ճնշմամբ մինչ-
դեռ ամեն հայ զաղթականութիւնը
Եւրոպայում անհետացել են զրկել
զիտաւորապէս տիրապետող տարրի
մտաւոր և բարոյական ճնշումից:
Ա՛ր են բազմաթիւ Հայ զաղթակա-
նութիւնը Խալիսի զանազան քա-
ղաքներում, Հալլապիլայի, Ասարիա-
յի, Լեհաստանի և այլ զաղթականու-
թիւնը: Սոցա միայն տիտուր յիշա-
տակները մնացած են և կ'ընենք,
վանքեր կամ թաղի ու փողոցի ա-
նունները զանազան քաղաքներում:
Իսկ փոքր Ասիայում Տաճիկներ՝ ա-
մենամեծ բազմութեան մէջ՝ Բուր-
սա, Ամասիա, Սիւստուր, Եւզոկիս,
և այլն, նոքա զարերի ընթացքում
ամենաստուրի բռնութեանց տանե-
լով, պահպանել են իրանց ազգու-
թիւնը: Ինչ հիմն կայ երկու կը-
րելու, որ Տաճկահայերը այս բռնու-
թիւնից ազատվելէ յետո, պէտք է
կորչեն: Այս երկուքը կամ իր վե-
րայ ունեցած անվտանգութիւնից է,

հալան ծէս. մեծապէս մասը Գրիգորեան
(Լուսաւորչական) է, որ է Հայկական
Օրթոդոքսութիւն մը: Ունին նաև Կաթո-
լիկաց և Բողոքականաց փոքրազոյն մա-
սեր:

2. Յոյն, որք կը բնակին ընդհանրապէս
Այսնի, Պուրապի, Գաւաթմանի, Գո-
նիայի և մասամբ ևս Տրապիզոնի գաւա-
ռաց մէջ և ամենքն ալ Օրթոդոքս ե-
կեղեցւոյ կը վերաբերին:

3. Վարձիք, որք Կաթոլիկ են և Լի-
բանոնու նոստանքն և Միւրիոյ ուրիշ
գաւառաց մէջ կ'գտնուին:

4. Քաղաքայի,

5. Ասորի,

6. Մէլիթի, որք փոքրիկ հասարակու-
թիւններ են, մեծ մասամբ Կաթոլիկ և
միադէպ Նիստուրական, Զակարիական
և Եւսեբական:

«Իրենց կրօնից գալով, նախ պէտք է
յիշել Հրէաներն, որք շատ ցրտեալ են,
բայց բուսական թուով հասարակութիւն
մը կը կազմեն, և ինչո՞ւ ուրիշ ալ և ալ
մասը ժողովուրդներն, որք կը կոչուին,
Տիւրք, Մէլիթի, Եւզոկիս, Զապ Գնչու
(Չինկիս), Կըլմը-Պաշ և ալ ազգեր,
զիտաւորաբար արաբացի տարրն հետ
խառնուած, և որք հեթանոսութիւնն և
մահմետականութիւնն, խառն քրիստոնե-
կան դաստաւանութեամբ չ'իյնալ կրօնի
ուրիշ:

(Կ'շարունակվի)

(Մատիս)

ընթերցարանը կարող էր ծառայել և Մոսկվայի բազմաթիվ հայերի պետ-
քերին: Շատանգամ կարելի է լսել այս-
տեղի հայ վաճառականների բերանից
թէ՛ս ամեն, որ մի տեղ չ'կայ, որ-
տեղից կարողանայինք հայերէն գրե-
քեր և լրագրեր ստանալ կարգաւոր:
Թէ՛ս Մոսկվայի մէջ կայ շատ զը-
բատուն—լազարեանց ձեմարանի գը-
բատունը, բայց այնտեղ մուտք չու-
նեն ոչ հասարակութիւնը և ոչ
ուսանողները—նա միայն նոյն իսկ
ձեմարանի պէտքերին է ծառայում,
այնպէս որ այժմ Մոսկվայի մէջ
ընթերցարան հիմնելն այստեղի հայ
հասարակութեան օրուան հարց է:
Եւ մի՞թէ հայ հասարակութիւնը
և ուսանողները բաժանուած լինելով
իրանց հայրենիքից հազարաւոր վերս-
տերով՝ չ'պէտք է ունենան մի հիմ-
նարկութիւն, որ նրանց մէջ վառ
պահէ հայրենաց յիշատակը:
Բայց արեւոք ի՞նչպէս և ի՞նչ մի-
ջոցներով կարելի է իրագործել այս
առաջարկութիւնը: Ինչ վերաբերում
է միջոցներին, ես կարծում եմ, որ
այդ կողմից Մոսկվայի ընթերցարանը
պահպանութիւն չ'ի գտաւ: Ընթերցա-
րանի եկամտի առաջին աղբիւրը
կ'լինի եկեղեցին: Կովկասի հայաբնակ
քաղաքներում ամեն եկեղեցին իւր
եկամուտներից մի մասը նուիրում է
ուսումնարանին: Մոսկվայի եկեղեցին,
որ մեծ եկամուտներ ունի, կարեւ-
որութիւն չունի ուսումնարանի հա-
մար փող ծախսել, դրա փոխարէն
նա կարող էր օգնել ընթերցարանին:
Ես կարծում եմ, որ աւելի յար-
մար կ'լինէր հենց ընթերցարանը
նոյն իսկ եկեղեցապատկան տան սե-
նակների մէջ տեղադրել:

Ընթերցարանի երկրորդ աղբիւրը
կ'լինի Մոսկվայի հայ հասարակու-
թեան նուիրաբերութիւնները: Եւս
կարծում եմ, որ Մոսկվայի հայերը չ'օգ-
նեն այնպիսի բարի գործին:—

Վերջապէս պէտք է յուսալ, որ
ուսանողները ևս, զգալով, որ այս
հիմնարկութիւնը զիջաւորապէս իրանց
պէտքերին պիտի ծառայէ, նմանա-
պէս կ'օգնեն նրան իրանց մէջ ստու-
րագործութեան բանալով և ներկայա-
ցումներ տալով: Ես միտք չունեմ
այստեղ մի առ մի թուել ընթեր-
ցարանի եկամուտների բոլոր աղբիւր-
ներն, ես միայն կամենում եմ ա-
սել, որ Մոսկվայի մէջ մի ազգային
ընթերցարան հիմնելն երբեք չ'է կա-
րող արգելք գտնել նիւթական միջոցնե-
րի պակասութեան կողմից, հարկաւոր
է միայն, որ մի գործունեայ, հասկա-
ցող հասարակութեան յարգանքը
վայելով անձն այս ազգագուտ գործը
սխալ:—

Հայր Սուրենյանցը և պ. Գ. Գա-
նանցը իւրեանց առանձին գրու-
թեամբ կարող էին իրագործել այս
օգտաւէտ գործը, ուստի համար-
ձակվում եմ հրաւիրել Աթ. հօր
և մեծապատիւ պարոնի ուշադրու-
թիւնն այս գործի վերայ, որը իրագոր-
ծումը իրանց պատիւ կրերէ և հայ ու-
սանողների զարգացման նպատակով
միջոց կարող է լինել:

Յ. Տէր Մովսէսեանց:

ԳԱՆՁԱՍԻ
(Թղթակցութեան «ՄԵՂՈՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆ»
ՆԻ՞ ԼԻՄԲԵՐԻ):

Շատ անգամ գաւառական յո-
գուածագիրները մեր մէջ դանդաղա-
փում են, թէ ժողովրդական կեանքը
անտանելի է, բազմաթիւ խեղճ ու
անապահով ընտանիքներ այսօրուան
օրս զանազան նեղութեանց, առաւ-
պանաց ու ծանր կարիքների ազդե-
ցութեան տակ հաշու ու մաշ են լի-
նում:

Մի կողմից որքան իրաւացի են այդ
մտքը գանդաւանները, միւս կողմից այն-
քան մեծ ներգործութիւն չունին կա-
տարիւղ իրողութեանց վերայ, որպէս
յոյ խօսքեր ու բողոքներ. հարկաւոր
է գործ ունենալ թիւն: Ժողովրդին
անձնաւէր մարդիկ մեր մէջ շատ
քիչեր կը գտնուին, այն էլ գեղաւը-
տարար Բրիտանական Առաքնականի
պակաս հալածանքներ չեն կրում ա-
նիկաւ տղիտութիւնից և այն սուտ
ազգասէր, ազգամիտ անձինքները:
Որտեղ ներգործող, անհատա-
կան ուժերը չեն միանում և դէպ ի
բարին— հասարակաց օգտին չեն
ծառայում ի սէր ազգութեան. այն-
տեղ կեանքը թշուառ օրերով կան-
ցընէ, ինչպէս Գանձակու հասարակու-
թիւնն է ցայսօր միութեան խաւարին
մէջ թարթափում...

— Խօսքս հենց Գանձակի վերայ է:
Մեր անափառ պարոններին ձեռն-
առ չէր ունենալ մի գործունեայ և
ճշմարտասէր անձն տեղւոյս անմխի-
թար գաղտնիքում, ձեռնառու չէր—
ասում եմ նորա համար, որ իրենց
անձնական շահերն ու օգուտներն էին
այդպէս պահանջում: Երեւանայ
գործունէութիւնից և մի և նոյն ժա-
մանակ զանազան հալածանք կրելուց
յետոյ՝ մեծ պ. Տեառն Եպիսկոպոս-
եանը յայտնի պատճառներով կորեց
այն մեծ ու խորհրդաւոր կապը
որ ունէր տեղւոյս պարոնների հետ:
Յաջորդի ու մի քանիսի գործունէու-
թիւնը այն աստիճանի զգուցեցին որ
վերջապէս, խեղճ պարոններն Աստու-
ծոյ խնամքին յանձնելով՝ հեռացաւ
բոլորովին տեսչութիւնից: Մեծ թե-
մական վերատեսուչը և տեղւոյս հաս-
կացող դասը, որ մի քանի հոգուց է
կազմուած, լաւ հասկանալով պ. Ե-
պիսկոպոսեանի կարեւորութիւնը, շատ
խնդրեցին, որ չը հեռանայ բայց
ի դուր: Վերջինս միայն յանձն առաւ
ձրիաբար վարելու օգնականութեան
պաշտօնը— ուրիշ ոչինչ:

Եւ ունեցի ուրեմն պահանջներ
ազգայնաց գործունէութիւնի, արդեօք
սուտ փայլող բեգերից, վարդա-
պետից վաճառականից, կանձի ու
տող աէր բարաներից, տղետ ժողո-
վուրից...: Ուսուցիչները ևս տեսնե-
լով իրենց սիրելի ու համակրելի երի-
տասարդի բացակայութիւնը, մոմը-
տում են իրենք ևս հրաժարական
տալու:

Քանի թաղէս վարդապետը քա-
ղաքում է— ասում է միշտ այր-
ուած սրտով ուսուցչական խումբը,
մեր պարոնները ևս կրնան, այն
կրնան և ոչ մի գործը միջոց, ոչ
մի հսկայի ձեռք չեն կարող ներանց

կարգ ու կանոնի մէջ պահել, որով-
հետեւ, որքան միջոցները զօրեղ լի-
նին, արեւ ամենայնիւ նորին դերա-
պատուութեան օրը ևս զգալի է
մի թէ այս աշխատեց չունի հոգեւոր
իշխանութիւնը:

Իրաւացի է արդեօք այս ճշգրիտ
նկատողութիւնը. թէ՛ս նորան մօտիկ
թղթակիցները խղճմաբար վայելն,
իսկ ես, որպէս մի խեղճ բանագէտ,
ալ դաւաբեցի քաղաքեւ համարնու-
րա անյարմարութեան մասին զրեւոց
ու խնդրելուց...

Ինչպէս չը հասկցան մեր բարձր-
աստիճան հայրերը, ինչպէս արձագանք
չը տուեց մեր խորհրդաւոր— բայց
խեղդուած ձայնը նորանց թմբած սըր-
տերին: Արդարեւ, աշխարհի մարդիկ
անգութ են, երբոր մարդը մեռնում,
յետոյ են փախում. երբոր մի հո-
գեւորականի պատճառով սարսափելի
փոխորդի է բարձրանում մի քաղա-
քում և բոլոր գործերն հոգեւորքի
գրութեան մէջ են ընկնում այն
ժամանակ գուցէ իշխանաւորը ասէ—
Կուսարժեք վարդապետին վայել չէ
ազգային խառնակիչ ըլլալը. դա չը
հասկացաւ իրեն յանձնած հասարոյ-
նալ հօտին արժանիքը և իր կո-
չումն ալ... աղբը պաշտօնից պէտք
է դուրս վաճակել և այլն:

Բայց ամենուր որ այդ էլ ոչ չը կը
լինի:—

Ես— եմ

ՆՈՐ ՆԱԽԻՋԵԻԱՆ

(Թղթակցութեան «ՄԵՂՈՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆ»
ՆԻ՞ ԼԻՄԲԵՐԻ):

Յունվարի 3-ին երեկոյեան մեր
քաղաքի երիտասարդները ներկայա-
ցում տուին, խաղացին թուղթ խա-
ղաղոյնների կեանքը դրաման: Խաղա-
ցողները թատրոնասերներ էին և ներ-
կայացումն էր բարեգործական նպա-
տակով:

Թատրոնի բոլոր տեղերը բոնած
էին ժողովուրդի բազմութիւնը մեծ
էր, որ ուրախ սրտով, հոգեւոր ան-
ցուց այդ երեկոյն: Արդեւք հաւաքու-
եցաւ 400 մանկէթ. որոնցից ծախք
եղաւ 100 մանկէթ:

Այդ փողը պիտի դնէին բանին
այ՝ նպատակաւ, որ լինի հիմնական
գումար: Եւստով կազմուելու է ըն-
կերութիւն, թատրոնական արհեստա-
սիրաց ընկերութիւն, որոնց կանոնա-
րութիւնն արդէն առաջարկած է
հասարակութեան և յոյսով ենք որ
շուտով կստացուի իրաւունքը:

Հիմա մէկ քանի խօսք խաղացող-
ներու մասին:

Ժորժի դերը խաղաց պ. Ն. Ալա-
ձախանը, որ ամեն գործողութիւն-
ներուն մէջ կատարեալապէս ցոյց տու-
եց իւր քանքարը, որ օր ըստ օր
անտարափելի հրապարակ է գուրգալու:
Վարների դերը խաղաց պ. Սալթիկ-
եանը, որ նմանապէս իւր ընդունա-
ղերը լաւ էր հասկացած և կատա-
րեց ամենայն յաջողութեամբ, մա-
նաւանդ այդ յաջողութեամբ
երեւցաւ վերջին գործողու-
թեան մէջ, որ որ տղաւորացած
Վարները խաղցին մէջ կը յորդորէ

իւր շքանքը հին բարեկամ Ժորժին,
որ միտքն ազանեւ միւս սենեակում
եղած ճանապարհորդ Ալբերտին:

Պանդուկեանի դերը խաղաց պ. Նա-
ստանեանը և պանդուկեանութիւնը
նորա քոյր օրիորդ Նաստանեանը:
սոցա խաղը կատարեալ էր. պանդուկի
մէջը նորա անմահն էին:

Տը Ժեռմանի Ժերին ներկայացնող
Պ. Բ. Նը շատ լաւ էր, մանաւանդ
երբ հիւանդ հայրը կանի ծէ իւր փառ
օրդուն Ժորժին:

Ամալիայի դերը խաղաց օրիորդ Ալա-
ձախանեանը, օրիորդն, որը յայտնի է
քանքարը: Ուսուցիչի դերը խաղաց
պ. Չեխիւեանը, որ նոյնպէս լաւ ա-
պագայ է խոստանում չայ բէմին:
Պէտք է ասել, որ ներկայացումն ընդ-
հանրապէս շատ լաւ անցաւ:

Բոլորեւեան այնքան գոհ մնացին, որ
ծափահարութիւններին վերջ չ'կար
Մէկ քանի պատուաւոր անձինք մինչև
անգամ գնացին քուլիսիտեւատան-
ձին շնորհակալութիւն անելու խա-
ղացողներուն: Այսպիսի յաջու-
ղութեան համար մենք քաղա-
քացիքս ի խորին սրտէ շնորհակա-
լութիւն պարտական ենք անելու
մեր ճանաչած քանի հոգեւոր չափ
երիտասարդներուն և օրիորդներուն, ո-
րոնք իրենց ազգասիրական հոգեւոր
և աշխատասիրութեամբ օրինակ են
բոլոր քաղաքի երիտասարդներուն
և օրիորդներուն: Մենք կը յուսանք,
որ մնացեալ յետ քաղաք թէ և
միաբնութիւն սոցա հետ, և աւելի
առաջ կտանեն նոր նախընտանի մէջ
հայկական թատրոնի գործը:

Ճ. Մ.

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Ֆրանսիայում հանրապետութեան
հիմնադրու օրը մինչև ցայժմ շա-
շարունակվում էին կուսակցութեանց
կռիւները խաղաղութեան եղանա-
կի վերաբերութեամբ: Նիւսաւոր կու-
սակցութիւնը էին հանրապետականը
և բանապարտեանը:

Թիէրի խօսքն էր թէ կուսակցու-
թեանց պատերազմում յաղթութիւնը
ամենախոհմիտն է: Այս խօսքի ճըշ-
մարտութիւնը ապացուցեցաւ յուն-
վարի 5-ին, երբ եղաւ Ժերակոյտի
անգամների ընտրութիւնը: Գաղթեա-
տան ասաց, որ Ժերակոյտի անգամ-
ների հանրապետական բազմութիւ-
նը կապահովէ հասարակապետու-
թեան սահմանադրութիւնը: Եւ ա-
հա յունվարի 5-ը նշանաւոր օր ե-
ղաւ Ֆրանսիայի հասարակապետու-
թեան համար իրագործելով այդ
հանրապետական մեծամասնութիւնը
Ժերակոյտում: Ամոյս 5 բոլոր Ֆրանսի-
ան շարժողութեան մէջ էր դրել,
ամենքը անհամբերութեամբ սպա-
նում էին ընտրութեանց ելքին և
յոյսով ընտրութեանց մնաց հասարակա-
պետականների կողմն, որովհետեւ վեր-
ջին ընտրութեամբ նորա Ժերակոյտի
մէջ եւս կազմեցին 60 ձայների բող-
մութիւն: Սրանով հանրապետական
եղանակը կատարեալութեան, գէթ
երկար ժամանակով ապահովացաւ
Ֆրանսիայի մէջ, իսկ հանրապետու-

թիւնը խոստանում է Ֆրանսիայեաց
խաղաղութիւն և աշխատանքի ա-
պահովութիւն, որ ամենից աւելի
հարկաւոր է նրանց: Եղաւ չանցաւ
Գաղթեալների ճանապարհորդութիւնը
Ֆրանսիայի մէջ և նորա ջանքն ու
աշխատանքը հանրապետութեան հա-
մար բոլորովին պահպնեալ յաջողու-
թեամբ: Գաղթի 5-ը Ֆրանսիայի
ամեն քաղաքներում, իրրեւ մեծ
տանի օր, տօնակցաւ և ամենուրեք
եղան ցոյցեր ժողովրդեան կողմից
իրանց ուրախութիւնն ու համակը-
րութիւնը յայտնելու համար: Այ-
սուհետեւ ամեն կուսակցութիւններն
էլ երկար ժամանակ պէտք է գոյու-
թիւն ունենան սուանց օր և է նշա-
նաւոր ազդեցութեան երկրի մէջ
և հանրապետական կառավարու-
թիւնն ապահոված ազատութեամբ
կ'արարայի երկրի ներքին հարցերով,
իւր ժէ Ֆրանսիան իր վերքերից
որ հեռանք էին Նապոլեոնի փառ-
թար կառավարութեան և նա կրկին
կատանայ իրան փայլուն դերը եւրո-
պական մեծ տերութեանց շարքում:
Ֆրանսիայի խաղաղ վիճակը և զար-
գացումն կ'լինի ամենախառաւոր յաղ-
թութիւնը Գերմանիայի վերայ. նա
էլ իւր բարոյական ազդեցութիւնը
կ'իւրախանան:

DAILY NEWS լրագրի թղթակիցը
հեռագրում է Կալիֆոռնիայից 2-ին
յունվարի հետեւալը. «Կալիֆոռնիայի
հանապազ խառն Նիւսաւոր ուղեւեց
Հոկաւասանի փոխարեւորին նամակ,
որով յայտնում էր թէ ինքը կ'վերա-
դառնայ իւր գաղա Պետերբուրգում
եւրոպական տերութեանց դեսպանա-
ւորութիւն ներկայացնելից յետ Գրա-
կանապէս յայտնի չէ, թէ ինչ դէպ-
քեր առաջացրին այս փոփոխութիւնը,
միայն Հիլլաների զօրեղ առաջնորդ-
ները, որոնք միշտ սիրում էին Նա-
պոլեոնին, էին զիջաւոր գործող
անձինքը: Աչքի առաջ սենեակով
Եղաւ թանի ներկայ գրութիւնը,
չափազանցած համարելի են բոլոր
տարածված համբաւները՝ նորա թէ
մարմնաւոր առողջութեան և թէ
հոգեկան ընդունակութեանց մասին:
Եղեք իր բանալում եղող զինուորա-
կան գործակալութիւնն սուած են հը-
րահանքներ բարեկամաբար ընդունե-
լու ամեն առաջարկութիւն խաղա-
ղութեան մասին, ցոյց տալու, որ
Անգլիայի դժգոհութիւնը վերաբե-
րում է միայն նորա հօրը և խոս-
տանալու զարգացնել պատերազմը:
Ներկայումս Եղաւ խառն կեանքի
նշան ցոյց չէ ապիս, իսկ Անգլա-
նիստները խառնակ վիճակի մէջ է:

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

Ամոյս 14-ին տեղի ունեցաւ
առաջին ժողովը նորընտիր իրաւա-
սուներին: Մեծ պ. Քաղաքապետը
համառօտ հայտեց զցեղ նախկին
խորհրդարանի գործունէութեան և
ապագայի անկեղծ վերայ: Յետոյ
նորընտիր իրաւասուները երգուցին
և օրոշելով քուէարկութեամբ ապ-
գայ քաղաքապետի առջին քանակու-
թիւնը (7000 ուղեւեց) վճռեցին կազ-

մեկ երկրորդ ժողովն առաջինից կիրակի, քաղաքացիական ընտրությունների ցուցակը կազմելու և կվե հնար կլինի նորի իսկ ընտրություններ անելու համար:

Պ. Նաղարեանցը Սիմֆերոպոլից հաղորդում է հետևյալները:

— Ռուսաց լեզուի երեք օրերը քաղաքի հայ կաթողիկոսի Ս. Գրիգորի եկեղեցում Ս. պատարագի արարողությունը սովորականից առանձին հանդիսաւոր եղաւ: Ճրագաւորքի և լեզուի օրերը եղաւ ձայնաւոր պատարագ, որ աչքից հաղուալիւ է տեղիս եկեղեցում, որովհետեւ անհրաժեշտ երգողներ չըկան: Յանկալով մեր համազգի և արիւնակից եղբայրներին ու քոյրերին մեր կարողութեան չափ միմեարեւ, մենք մեր դպրո-

ցի երեք աշակերտով այդ օրերում զբաղւած ենք արիւն: Լուսաւորչական Հայկերիս երգեցողությունը կաթողիկոսի հայերի եկեղեցում մի նորանշան երեկոյն էլ զմեք այդ առաջին անգամն էր, երբ վերոյիշեալ եկեղեցու սեղանի ձախակողմում բաղմամ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչը լսում էր լուսաւորչականներէ: Ժամասացությունը: Երգեցողությունն առհասարակ ամենքի վերայ քաղցր տպաւորութիւն թողեց և ժողովուրդը հազալէս միմիարութեամբ ամեն տեղ սրբախոսութեամբ զովաւանդով էր խօսում: Նորա վերայ: Արդէն հասաւ ժամանակը, երբ պէտք է լինէր այն խորին անդունդը, որ մինչև օրս այդ մի ազգի երկու զաւանուկեանք պատկանող անդամներին բաժանում էր միմեանցից:

— Վրիմու կլիման շատ փոփոխական է: Պատահել է այնպիսի տարի, երբ ջրօր-

նէքի օրը մարդիկ սպասող ամառուայ հաղուաւով են եղել չըջելիս: Ո՛վ է իմացել, որ նոյեմբերի 26-ին ամպեր որսաւան: Այս տարի մեր ձմեռն սկսուեցաւ ընտելի սառնամամ օրէնքով: Գեկտեմբերի 11-ից օրերը ցրաւայան, իսկ 25-ին առաջին անգամ երկրը ծածկուեցաւ սպիտակ վերմակով:

— Գեկտեմբերի 4-ին մեր չիտական երկեսը դպրոցը կատարեց իւր բարեբար հանդուցեալ Մէրկերիտա Մամհանյի հոգեհանգիստը իւր տօնախմբութեան օրը: Հանգեցը սովորականի պէս էր: Բայց, որ ցաւալին է, մեծ բարեբարի յիշատակը յարգողների թիւը շատ աննշան էր: Ինչ էլին չիտում այդ օրը Սիմֆերոպոլի 300 տուն Հայերը: Ամբողջ հասարակութեան հարկաւոր զաւակների բարեբարի տօնախմբութեան օրը եկեղեցում հազել: 5—10 հոգի են երևում:

— «Սիմֆերոպոլ» № 48-ում Սիմֆերոպոլի թղթակցութեան տարադրութեան մէջ օր-խաղաղութիւն է մտել: Գրքերն այրել առաջարկող հոգաբարձունն ոչ թէ թղթանցն է, ալ թօփալանցը:

— Սերաստեան ունի երկու ընկերութիւնք. առաջինը Սինեքերիմեան ընկերութիւնն, որ եօթը դպրոց է պահպանում և իւր երկարատեւ զբոժնէութեամբ ժողովրդեան համակրութիւնը վայելում է: Միւս ընկերութիւնն է Համալսարանական ընկերութիւնն, որ բաղմամ ունի երկուսը դպրոց, որ իսկապէս արհեստանոց է: Աշակերտը ուսանում են քիչ ժամանակից յետ առաջագործութիւն և երկարագործութիւն. իսկ օրիւրդք ոտայնանկութիւն, տարազագործութիւն և կարանեկ, սոցա ձեռագործները ծախվում են: Այս ընկերութիւնը կազմված է աշխոյժ երիտասարդներից, որոնք ամեն

արգելքների յաղթում են:

— Սերաստիայի նախկին առաջնորդ կարապետ եպիսկոպոսը վախճանելիս իւր կարողութիւնը մօտ 100,000 դրուշ կը տակել է ազգին:

— Սերաստիայի հայ հասարակութիւնը բաղկացած է մօտ 2000 անից և նորա զննչներում կայ մօտ 3500 աշակերտ: Գաղաքն, ունի 4 եկեղեցի և 2 վանք:

— Սեդուկ վերջին համարում մի քանի տպագրական սխալներ տարել են՝ ուրոնցից նշանաւորն է դժի տակի յօդուածի վերնագրում եղածը: Այստեղ փոխանակ թաւալի անցին տպած է Բա-րայիանցից:

Խմբագիր Պ. ԻՆՏԵՐՆԱԿՆԵՐ
Հրատարակիչ: Լ. ԻՆՏԵՐՆԱԿՆԵՐ

ОБЪ ИЗДАНИИ
ВЪ 1879 ГОДУ ВЪ Г. ТИФЛИСѢ
ЕЖЕДНЕВНОЙ
ЛИТЕРАТУРНО-ПОЛИТ. ГАЗЕТЫ
„ТИФЛИССКІЙ ВѢСТНИКЪ“
(седьмой годъ изданія)

Въ 1879 году „Тифлисскій Вѣстникъ“ будетъ издаваться по той-же программѣ, при участіи тѣхъ-же сотрудниковъ, какъ и въ нынѣшнемъ.

Газета будетъ выходить ежедневно, кромѣ дней, слѣдующихъ за воскресными праздничными

УСЛОВІЯ ПОДПИСКИ:

С Р О К И:	Безъ доставк.		Съ доставкою въ Тифлисѣ.		Съ пересылкою.	
	Руб.	К.	Руб.	К.	По именн. риз.	По почтов. союзу.
На годъ	10	—	11	—	12	15
„ полгода	5	50	6	—	6	50
„ 3 мѣсяца	3	—	3	50	4	—
„ 1 мѣсяць	1	—	1	25	1	75

Подписка принимается въ г. Тифлисѣ, на Эриванской площади, въ домѣ Харазова, № 3. Иногородные адресуютъ свои требованія: Въ Тифлисѣ, въ редакцію „Тифлискаго Вѣстника“.

ЕЖЕДНЕВНАЯ ПОЛИТИЧЕСКАЯ И ЛИТЕРАТУРНАЯ ГАЗЕТА
„ОБЗОРЪ“

будетъ издаваться въ г. Тифлисѣ въ 1879 году по той же программѣ, въ томъ же направленіи, въ тѣ же сроки и въ тѣхъ же размѣрахъ, какъ издавалась въ 1878 году.

Подписная цѣна, съ пересылкою или доставкою: на годъ—15 руб. с.; на полъ-года—8 руб., на три мѣсяца—4 руб. 25 коп. и на одинъ мѣсяць — 1 руб. 50 коп. Желавище подписаться съ разсрочкою на цѣлый годъ вносятъ по пяти руб. сер. къ началу января, апрѣля и августа.

Подписка принимается: въ конторѣ газеты, въ г. Тифлисѣ, на Головинскомъ проспектѣ, д. № 7. Иногородные адресуютъ свои требованія просто: „Въ Г. Тифлисѣ, въ редакцію газеты ОБЗОРЪ“.

Редакторъ Н. Николадзе.

Լոյս տեսաւ ալ. Յարոյի բրօշուրը «Հայոց Մամուլը Ռուսաստանում» և Կովկասի մէջ, Գինն է 30 կոպէկ: Ծախվում է Թիֆլիզի բոլոր գրավաճառների մօտ:

Թիֆլիզի քաղաքային վաչուցիւնը հասուցանում է հասարակաց գիտութեան, որ այն կալուածատէրերն, որոնք մինչև փետրվարի 1 չեն ներկայացնիլ գնահատական հարկի առաջին կիսամեայ մասը, կենթարկվին որոշուած տուգանքին: Ուստի և այս առկանքի առաջն առնելու համար քաղաքային վաչուցիւնը հրաւիրում է տանտէրներուն չյետածել վերոյիշեալ հարկի վճարումն:

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԳՐԱՎԱՃԱՆՈՒՄԻ ՈՅՈՒՄԸ
ՁԱՔ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆՑԻ

վաճառվում են 'ի միջի այլոց և հետևեալ գրքերը՝

1. Ներսէս Հիգերորդ աշտարակցի կաթողիկոսի կենսագրութիւնը, ժողովեաց Ա. Երիցեանց. հատոր ա 30 Կ.
2. նոյնը հատոր. բ 40 Կ.
3. Կ 30 Կ.
4. Միրզաբեկեանց—Գօշ Մխիթարի, Ողիմպիանոսի և Եղոպոսի առակները. 1 ա.
5. Կիւպպազուն—Ուրնէ 40 Կ.
6. Յարոյ—Հայոց մամուլը 30 Կ.
7. Տէր Աստուածատրեանց—Վ. Հօրնի անապատումն 30 Կ.,
8. Առաքելեանց — Հաւատարմութիւնը ամէն արգելքներին յաղթումէ 40 Կ.
9. Խաւարից գէպի լոյս. 40 Կ.

ԼՐԱԳՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ
Բ. ՇԸՀՎԵՐԴԵԱՆՑ
ԹԻՖԼԻՉՈՒՄ

Գորովինսկի սրտապեկտ, տուն Միրիմանեանցի. № 8 (Օկրուժնոյ սուգի տակ. «Սուլտան» մագաղինում):

1879 թ. յունվարի մէկին Թիֆլիզում հաստատուեցաւ ԼՐԱԳՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԸ Բ. ՇԸՀՎԵՐԴԵԱՆՑԻ

Այս հաստատութեան նպատակն է հասարակութեան անդամներին հեշտ միջոց տալ ստորագրվելու որ և է լրագրի խմբագրութեան գներով և հեշտացնելու լրագրների մէջ մասնաւոր յայտարարութիւններ հրատարակելը, նոյնպէս խմբագրութեանց գներով: Գործակալութիւնը յանձն է առնում հրատարակելու յայտարարութիւնն այն լրագրներում, որոնց մէջ ցանկանայ տուողը և նոցա թարգմանութիւնը ռսերէն, տեղական կամ օտար լեզուներով առանց վարձի անելու:

Եթէ ստորագրվողը կամ յայտարարութիւն տուողը կը կամենայ խմբագրութեան անդորրագիրն ունենալ, գործաւ կալութիւնը յանձն է առնում կատարելու այս պահանջն էլ:

Բացի սրանից խմբագրութեան մէջ կ'վաճառվին համարները բոլոր տեղական լրագրների և մայրաքաղաքների մի քանի հրատարակութեանց:

Գործակալութիւնը առանց յետաձգութեան կ'կատարէ ամեն յանձնարարութիւն չուտով և ճշտութեամբ: